

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, *Πρωταγόρας*, 321b-322a

A1.

α.

1-Σ: ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομὴν, καὶ ὄρᾳ τὰ μὲν ἄλλα ζῶα ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἄνθρωπον γυμνόν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἄστρωτον καὶ ἄοπλον·

2-Λ: τὴν δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Δίῳ.

3-Λ: Προμηθεὶα δὲ δι' Ἐπιμηθεὶα ὕστερον, ἥπερ λέγεται, κλοπῆς δίκῃ μετῆλθεν.

β. Το επίθετο *ἀκόσμητος*, αναφερόμενο στον άνθρωπο, δηλώνει ότι αυτός, σύμφωνα με τον μύθο του Πρωταγόρα, δεν είναι εξοπλισμένος από τη φύση με αυτάρκειες σωματικές ιδιότητες και ικανότητες. Όταν ο Προμηθεὺς ἔρχεται να επιθεωρήσει την κατανομή, διαπιστώνει ότι τα ἄλλα ζῶα είναι εφοδιασμένα με ὅλα και ὅπως τους ταίριαζε, ενώ ο ἄνθρωπος είναι γυμνός, ἀνυπόδητος, χωρίς στρωσίδι και χωρίς ὅπλα.

B1.

Η ἔννοια *ἔντεχνος σοφία* αποτυπώνει την τεχνική, πρακτική λογική η οποία σε συνδυασμό με την *ἔμπυρον τέχνην* συντέλεσαν ὥστε ο ἄνθρωπος να γίνει κατασκευαστής και δημιουργός (*homo faber*)· για να επιβιώσει ο ἄνθρωπος, εξαρτάται ἀπὸ την ευφυΐα του. Η παρέμβαση του Προμηθεὺς που κλέβει την *ἔντεχνον σοφίαν σὺν πυρί* ἀπὸ το εργαστήρι της Αθηνᾶς και του Ηφαίστου κατανοεῖται σε συμβολικό επίπεδο ὡς φάση της εξέλιξης του ἀνθρώπου, στην οποία δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για την επιβίωσή του και την προσαρμογή του στο φυσικό περιβάλλον, πραγματοποιεῖται η γένεση των τεχνῶν και σχηματίζονται οι πρώτες κοινωνίες. Ο ὅρος, επομένως, *ἔντεχνος σοφία* νοεῖται ὡς τεχνογνωσία, τεχνικές δεξιότητες που επιτρέπουν στον ἄνθρωπο να αντιμετωπίζει καθημερινές ἀνάγκες. Αυτό σημαίνει ὅτι ο ἄνθρωπος βάζει τα θεμέλια για τον τεχνικό πολιτισμό του κατασκευάζοντας σπίτια, σκεύη, εργαλεία, ὅπλα και ὅλα τα ἀπαραίτητα για την επιβίωσή του. Η διαδικασία κατασκευῆς ὅλων των εφοδίων συνδέεται με τη διαδικασία της εργασίας και τη διαδικασία της αγωγῆς, ἀφού η *ἔντεχνος σοφία* σχετίζεται με την εμπειρία σε κάποια τέχνη που απαιτεῖ εργασιακή εξειδίκευση και πρακτική ἐκπαίδευση. Στη συγκεκριμένη ἐκφραση, πάντως, του Πρωταγόρα η λέξη *σοφία* δεν δηλώνει τις προχωρημένες, ολοκληρωμένες γνώσεις του σοφοῦ ἢ επιστήμονα. Η *ἔντεχνος σοφία* δεν συνδέεται με τη θεωρητική γνώση των ἐπιστημῶν και τη φιλοσοφία.

Η *έμπυρος τέχνη* εκφράζει την εφαρμοσμένη, την κατασκευαστική εκδήλωση της ανθρώπινης δραστηριότητας που προϋποθέτει τη φωτιά. Είναι η πρακτική εφαρμογή των τεχνικών γνώσεων με τη χρήση της φωτιάς. Η κατοχή της φωτιάς θα θέσει σε ενέργεια όλες τις διανοητικές λειτουργίες του ανθρώπου, την ευστροφία, την επινοητικότητα και την εφευρετικότητα. Τόσο η *έντεχνος σοφία*, όσο και η *έμπυρος τέχνη* σχετίζονται με την *περί τὸν βίον σοφίαν*, αφού με την τελευταία εννοούμε τις πρακτικές γνώσεις που βοηθούν τον εκάστοτε άνθρωπο να επιβιώσει και να ρυθμίσει τη ζωή του σε ατομικό και οικογενειακό επίπεδο. Η *έντεχνος σοφία* και η *έμπυρος τέχνη* παρέχουν τη δυνατότητα στον άνθρωπο όχι μόνο να επιβιώσει, αλλά και να δημιουργήσει τεχνικό πολιτισμό, μια ανώτερη μορφή ζωής και να διαφοροποιηθεί από όλα τα άλλα έμβια όντα οργανώνοντας κοινωνίες. [333 λέξεις]

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ: Αισχύλος, Προμηθεὺς Δεσμώτης, στ. 487-506

Τόσο στον μύθο του Πρωταγόρα όσο και στο απόσπασμα του Αισχύλου ο Προμηθέας παρουσιάζεται ως ο θεός που συνεισέφερε σημαντικά στην πορεία και την εξέλιξη του ανθρώπινου γένους. Στον μύθο ο φιλάνθρωπος Προμηθέας διακινδυνεύει για χάρη των ανθρώπων κλέβοντας από την Αθηνά και τον Ήφαιστο την *έντεχνον σοφίαν* και την *έμπυρον τέχνην* για να τις προσφέρει στον άνθρωπο. Χάρη σε αυτές, ο άνθρωπος δημιουργεί θρησκεία, γλώσσα και υλικοτεχνικό πολιτισμό. Η τιμωρία του Προμηθέα για την κλοπή αυτή αναφέρεται με συντομία στο μύθο, αφού ο σοφιστής εστιάζει στην ανθρώπινη πρόοδο.

Στο απόσπασμα του Αισχύλου παρουσιάζεται να μιλάει ο ίδιος ο Προμηθέας για την προσφορά του στους ανθρώπους. Εξηγεί πώς τους δίδαξε την τέχνη της οιωνοσκοπίας, τα μέρη των ζώων που πρέπει κατά τη θυσία να επιλέγουν για τους θεούς, αλλά και τη σπλαγχνοσκοπία (στ. 487-499). Επίσης, επισημαίνει ότι τους δώρισε τη φωτιά υποδεικνύοντάς τους τα μέταλλα που βρίσκονταν κάτω από τη γη (στ. 498-503). Καταλήγει λέγοντας πως δίδαξε στους ανθρώπους όλες τις τέχνες (στ. 504-506). Τα λόγια του Προμηθέα δείχνουν ότι ο ίδιος είναι περήφανος για τις πράξεις του, την επινοητική του ικανότητα και τη γενικότερη προσφορά του στον άνθρωπο, γεγονός που υπογραμμίζεται από τη χρήση του α ενικού προσώπου. Παρουσιάζονται, επομένως, και στο απόσπασμα του Αισχύλου αναλυτικότερα όσα στο μύθο του Πρωταγόρα ενυπάρχουν στα δώρα της έντεχνης σοφίας και της έμπυρης τέχνης. Το βάρος, ωστόσο, στο απόσπασμα του Αισχύλου πέφτει στον καθοριστικό ρόλο του Προμηθέα στην απόκτηση τεχνογνωσίας εκ μέρους του ανθρώπου, ενώ στον μύθο του σοφιστή το στάδιο αυτό, της τεχνογνωσίας, προετοιμάζει τη

μετάβαση στο επόμενο, το πιο σημαντικό στάδιο, που συνδέεται με την πολιτική τέχνη. Ο μύθος του Πρωταγόρα τονίζει κυρίως το αλληλένδετο της ύπαρξης και επιβίωσης του ανθρώπου με τον πρώτο σχηματισμό των κοινωνιών. Τέλος, και στα δύο αποσπάσματα είναι διάχυτος ο τόνος αισιοδοξίας για την εξελικτική πορεία του ανθρώπινου γένους. [304 λέξεις]

B3. 1-Σ, 2-Σ, 3-Λ, 4-Σ, 5-Λ

B4. 1-γ, 2-ε, 5-α, 6-δ, 7-β